

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celipoli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; narečnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 21.

V Ljubljani, 1. novembra 1875.

Tečaj XV.

B e s e d a

*učiteljem iz pastirskega lista mls. gsp. dr. Jurija Dobrile, škofa v Terstu
in v Kopru.*

Šolski listi navadno ne prinašajo pastirskih listov, vzlasti ne iz tako imenovane liberalne dobe učiteljstva. — A svet se res suče, in v najnovejših časih smo doživeli, da tudi učiteljski listi prinašajo pastirske liste, t. j. odlomke iz njih, ktere po svoje tolmačijo, in tako vodo na svoj mlin jeze. Sedaj pa tudi „Učit. Tov.“ ne sme zaostati, sicer pride ob svoj pridevek „mežnarski list“, in mora tudi omeniti pastirskih listov. Toda vsak po svoje! V ta namen si je pa zvolil pastirski list mls gsp. škofa teržaškega, tembolj, ker je že večkrat take in enake reči v svojih listih obravnaval; tudi mi učitelji, dasi v novi liberalni dobi, smo dolžni poslušati glas Višjih cerkvenih pastirjev, tembolj, ako je naravnost obrnjen na nas. Poslušajmo tedaj, kaj govore Višji pastir terž. škofije:

„Pa tudi vi, dobri učitelji, morate biti in ste tolažniki in pomočniki sveti cerkvi, ktere ljubljani sinovi ste, in na ktere ona svojo veselo upanje stavi. Prosim vas, stojte trdno v katolški veri, v lepem zadržanji, in imeli bote obilen sad težkega vam truda. Šola je hči svete cerkve; ona jo je rodila in na svojih ljubeznjivih persih dojila z mlekom Jezusovega nauka. Ni ona pri nas popolnoma razdvojena od cerkve, in mnogo do-brega more se v njej storiti. Glejte tedaj, da ta sveta vez med vero in šolskim naukom rodi obilnega in dobrega sadu v zmiraj večo korist domovini, mladini in staršem, ktere namestujete in kteri se težko trudijo, da sebe in vas preživijo. V vašem težavnem poklicu in delovanju ni

ne zasluge Bogu dražje, ne tolažbe za vas slajše, kakor je ta zasluga in tolažba, da se ob enem s sveto cerkvijo trudite: „Da bi vera in spoznanje Sinu božjega doraslo v otrocih do popolnega človeka, do prave zrelosti; do mere polne Kristusove rasti“ (Efez. 4, 13). Zares lepo, koristno in plemenito je človeško znanstvo, in mnogo pravega veselja vživa, kdor si ga prilastuje; ali pri vsem tem je ono vendarle nepopolno in dostikrat goljufivo. Pravo je dejal neki modrijan, da je vera dišava, brez ktere se pokazi vsako znanstvo in postane človeku pogubno. Zares, potreben je otrokom šolski nauk, in mnogo jim je koristen; ali kaj bi pomagala otrokom šola in to malo znanstva v njej pridobljenega, če bi pa opešala vera, ali še celo ugasnila v srcu mladini: vera, rečem, ktera je človeku edina zvezda danica v tem tolikem delovanju in terpljenju v človeškem življenji, edina stalna tolažba v tolikih nesrečah in nezgodah, zraven pa še mila luč, ktera nam celo grobno tmino razsvetljuje, in na tem trudapolnem potovanji v sedajnem življenji neprenehoma razjasnuje in nam kaže naš poslednji cilj in konec v zaželjenem kraju blažene neumerljivosti.“

Ali niso te besede vredne, da si jih globoko v serce vtisnemo in stanovitno v spominu ohranimo. Kdor pa hoče ves list brati, najde ga po cerkvenih listih, kaj dobro mu bode teknilo to berilo!

Koliko je človek vreden?

Kakor koli si človeka mislimo, toliko bomo tudi njega cenili. Ako s tvarinarjem rečemo: „Vse kar je, tako tudi človek v svojem bistvu, ni drugega, nego stroj (mašina); naravne moči so slučajno rodile tak stroj, ki čuti, si dela predočbe in misli. Le človeška domišljija razločuje med duhom in naravo. Dušne moči so od vekomaj snovi lastne; kedar pravimo, da duh dela, delajo le možgani. Zapletena organična zveza snovi, ki dajejo živalskemu telesu krepost in moč, je skupna vsota učinkov; združene v enoto imenujemo te učinke: dušo, duh, misel. Kakor ves svet, tako ima tudi človek namen svojega postanka v samem sebi. Kar pa ima začetek, to mora zopet konec storiti. Človek je izrodek v krogo-točji življenja, ki zopet mine. Njegova zavednost je snovi lastna; nastane pa, ko se gibljejo snovi, in možgani občutijo to gibanje. Dobro jesti, piti, kopati se i. t. d. rabi več fosfora, da postane življenje bolj prijetno, zato je namreč človek na svetu. Ker duh človekov v vseh svojih prikazkih ni drugega, nego natorno gibanje (naravni razvoj) brez kacega lastnega, notranjega življenja, tako človek nima proste volje, niti ne more sam po sebi delovati (odločiti se za kako posebno mer svojega delovanja). Le nevedna domišljavost more govoriti od zavesti samega sebe.

Človek misli, hoče in dela, kakor žival, ker ga natura v to sili. Slabo in dobro izhaja iz kakovosti človeške narave, ki ne zavisi od človeka. Odgovornosti in prištevnosti, kakor nam to naklada nravna, kazenski zakon in bog zna! kdo še, tega ni. Ob kratkem: Bistvenega razločka med živaljo in človekom ni. Človek je le žival srečneje uravnana (organizovana). Žena je niže uravnana od moža, zamorec je nesposoben natore in pravic človeških. Človek je takšen kakor žival, različen le po stopnjevanji, človeška duša je le povikšana (potencovana) živalska duša. Med človeško pametjo in živalskim nagonom ni razločka v bistvu a v stopnjevanji. Človek kakor žival je le vsota telesnih (prirodnih) darov in unanjih vtisov. (Buchner, Moleschott, Vogt i. dr.) „Po takih nazorih je človek res malo vreden; ni skoraj vredno, da bi govorili od človekove vrednosti in cene. A človek je neizrekljiva cene, ako se deržimo izrek sv. pisma, besedi božjega razodenja. Telo človekovo ni sicer kakor duša vstvarjeno po božji podobi, pa vendar čudežno delo modrosti božje, tempelj svetega duha, ki se ima razviti in povelečati v čast božjo. Na to merijo vsa pota, po katerih Bog vodi in odgaja človeštvo, da se njegova podoba v človeku razvije v bogoljubnost in poveličanje njegovega veličanstva. Bog je človeka le nekoliko pod angele znižal, in ga s častjo in slavo venčal. Postavil ga je gospodarja nad dela svojih rok in vse podvergel njegovim nogam. Vstvarjen po podobi božji, je tudi zmožen, da se zave o Bogu, o samem sebi, o svetu. Ker ima človek pamet, vest, nagon popolnosti, samozavest, prosto voljo in samoodločnost loči tako se bistveno od živali, pred katerimi ima veliko prednost. Žival se nikakor ne zaveda o Bogu, nima iskrice o tem, od kod da vse izvira? Človeški duh pa razume, od kod da je, in od kod pride vse mišljenje in hotenje? Ima tudi razum in nagon za vse, kar je resnično, dobro, lepo in popolno, za vednost, nravnost, umetnost in vero — ima pamet. Žival ne sluti višjega nravstvenega reda na svetu, nima dušnega „jaz“ je brez zaveden člen višjega organskega življenja v božjem stvarjenji in neodvračljiva sila ga nanj navezuje. Človek pa začuje v svoji vesti božjo voljo kot nravno postavo, on čuti, da zavisi od stvarnika; duh ga priganja, da se uči in preiskuje stvari, ki gleda okoli sebe, čuti v sebi nenasitljive želje po blagosti, sluti prihodnje življenje in je zmožen popolnosti brez konca in kraja. On je sam sebi svet v malem, in razločuje samega sebe, svoj duh, od vsega drugega sveta. Vse svoje mišljenje, hotenje, djanje in nehanje obrača lahko v določeni namen, podverže svoji volji najmočnejši nagon, da, celo nagon življenja. Lahko sam določuje nasproti unanji sili; prirodne moči morajo njemu služiti; božja volja mu je lastna volja, pa se tudi v mejah, katere je Bog postavil, da bi se razvila božja podoba v njem, lahko časno odloči zoper nravno postavo. Od te samoodločbe ne najdemo sledu pri živali. Nobena ži-

val se ne more do smerti izstradati, ali postaviti si v namen življenja, da hoče čedalje več vedeti in zmoči (zmagati). Ker je človek zmožen dušne prostosti, ker božjo voljo, od katere zavisi, sam iz sebe lahko voli, in v Bogu lahko prost postane, ker stvarjenemu svetu po božji volji gospodari, tako je odgovoren za svoje dejanje in nehanje. Žival ne zna prevdarjati. Človek pa poterjuje svojo vrednost, svojo ceno ravno s tem, da se zaveda kot ud božjega kraljestva. Po kerščanskih nazorih je tedaj človek neprecenljive cene, kar se tiče njegovega rodu, njegovega bistva, razmerja do stvarjenih reči, združevanja z Bogom, njegovega namena in nekdanjega veličastva, ako živi po namenu stvarnika. Ako ima pa človeško telo prednost nad vse stvarjene reči, ako je več od njih vreden, ne sme tedaj postati njim služno. Človeško telo je pa še bolj imenitno zarad tega, da je Sin Božji njegovo podobo na-se vzel. To še veliko bolj žlahnuje naše telo, tedaj pravi apostol: „Poveljučujte in nosite Boga v svojem telesu“. Ako je pa že telo tolikanj imenitno, koliko več vredna je človeška duša; njena velikost je v resnici neizvedljiva. Dosihmal še to brezno ni odkril modrijanov nihče, niti ni izrekel višje misli od človeške duše, kakor kerščanska vera. Ne dá se izreči, kaj premore duh človeški in kaj je že doveršil; neizrekljiva je tedaj njega vrednost. Iz tega vzroka je zguba na duši večji zleg, kakor pogin vseh vidnih stvari. Iz cene, katero je Bog za dušo dal, se da sklepati na njeno imenitnost. In zato je pa tudi Jezus rekel: Kaj pomaga človeku, ako ves svet dobi, na svoji duši pa škodo terpi. Iz tega pa tudi pride, da dušo varujejo najbolj čisti duhovi.

Taki nauki naj se otrokom globoko vtisnejo, potem bodo sami sebe in druge spoštovali. Prilike za to ne manka, ali pri zgodbah sv. pisma ali tudi sicer. Dobro je, ako rečemo otrokom ponavljati take ali enake stavke: Na svojem in na bližnjega telesu bom spoštoval podobo Božjo, nikdar ne bom kaj tacega storil, da bi skrunil to podobo, marveč modro jo hočem pripravljati na to, da bode enkrat poveljučana.

Anton Umek Okiški.

II.

Da zlata zvezda narodne svobode
Sloveniji pokaže rajski svit,
Da stopi med osrečene narode,
Da cvet požene v slavi vekovit:
Zató junaški broj se trudil bode,
Ki plamen svetlih zvezd mu je odkrit,
V zvestobi in ljubezni se ne gane,
Dokler bolj mila doba ne postane!

Tako je po Slov. Glasniku zv. X. št. 1 Okiški stanoviten v zvestobi in ljubezni do Boga in domovine sklenil svoj „Glas o novem letu 1874“ — v Pesm. ponatisnjen str. 71—73; v št. 2 nahaja se prepomenljiva „Bog in narava“ — v Pesm. str. 39—42; št. 3 „Gazele“: I. Ko zorin svit na zemljo žarke lije in II. Na nebu svitile zvezde zamigljajo — luna sije — v Pesm. str. 79. 80.; št. 5 „Upanje“ — ostalo v posodici Pandorini — v Pesm. str. 25. 26. — L. 1865 bere se v št. 5 pripovedna: „Morska roža“ — v Pesm. str. 150. 151.

Kar je opéval Okiški v pesmi „Bog in narava“, to je popisal ob kratkem jako ljubo v spisku „Narava“ v Koledarček družbe sv. Mohora l. 1864 str. 59—63, kjer kaže, kako je narava učila človeka nekdaj, kako mu pomaga v napredovanji še sedaj, kako koristno in zanimivo je znanje o naravi, pa tudi blagor njemu, ki ni zaostal v tej zadevi. „Toda natančno seznaniti se z vsem, kar se tiče narave, pravi ondi Umek, to je jako težka naloga; življenje je kratko, uka pa preobilno veliko; tudi možje, ki se celo življenje urijo v učenosti, imajo zmirom dosti opraviti, in ako pojde tako dalje, koliko se bodo le še zanamci imeli učiti! — Pa tebi, predrago slovensko ljudstvo! tudi ni treba pečati se z vsem, s čimur se pečajo učeni. Koristno pa ti bode, da se s časom, ko ti bo narodna zavest draga lastnina, ko se bolj seznaniš s poglavitnimi rečmi narodne omike, natančneje ogledaš tudi po lepi naravi, ter se vzraduješ njenih zakonov, ktere ji je zapisala premogočna roka Božja, ter jih človeškemu umu dala odkriti. Blagodušni tvoji boritelji, ki ti budijo domorodno zavest, in ti pripravljajo dušne omike na prvi stopnji, skerbeli bojo, da ti s časom tudi v tej zadevi posijejo lepši dnovi, le ne pozabi, da današnji čas kliče: naprej!“ —

Popolnoma v tem smislu je dopisoval A. Umek tudi l. 1864 z Dunaja v Zg. Danico na pr. l. 22, kjer obžalovaje smert verlega pesnika J. Bonača hvali Danico, da skerbno prinaša le to, kar v prid utegne biti Slovencem. Tako moraš ravnati, ker ti si cerkven, klerikalen, ali kakor bi rekli naši omikanci — ultramontansk list. Sicer ti ne nagajajo še tako, kakor se godi tvojim dunajskim bratom in sestram, ki se poganjajo za naj svetejši reč. „Huji, se vé da, kakor vse take zabavljice, piše Okiški str. 23 dalje, je duh sedanje — nepravice omike, ki se tolikanj razodevlje v dereči žurnalistični reki. Preobilno število današnjih učenjakov je, ki hočejo da človeška bistrournost ima nad vse obveljati, kratko rečeno: vera je po njih mnenji nevednost, in marsikaj, kar je z verstvom sklenjeno, to je tmina in neumnost ter prazna vera. Kdo bi se pa tudi temu preveč čudil, saj je napuh prvi in naj stareji zmed vseh pregréh. Ali strašna je v napuhu slepota, naj strašnejši pa je padeč njegov. Kako je to, da Renanci tako očitno lažejo vpričo celega sveta in njegove zgodovine? Zato, ker je meso slabo,

duh pa — žalibog! popolnoma nevoljan in serce čisto popačeno. Tedaj, premila Danica! skušaj, da se v veri ohrani narod slovenski. Sprelep dar nebeški je bistroumnost, blaga je učenost, ali ako ta hoče prvo povzdigniti na verhunec, in nima više meje v veri, gorjé, potem ni več sreče in blagoslova“. —

Tako resnično in modro pravi str. 40 omenivši tedanje vojske: „Toda pustimo politiko, ki ni naš posel; prijatelj Pust se nam je zopet oglasil, poreden in muhast je kot po navadi, tekó pa mu že zadnji dnevi, popečajmo se nekoliko ž njim! Po podobi znan mi je ta junak samo iz pratike, in ker ga sicer še nikjer nisem vidil osebno, moram verjeti, da je „dobro zadet;“ značaj njegov pa je tako splošno znan, da ga ni treba popisovati. Vé se tudi, da mu je bitje enako nekdanjemu Bahu, in dasi nimamo njegovega rodoslovja, vendar morebiti ni napačno terdití, da je iz Bahove hiše. Častijo ga po širokem, vterjene šege se ne opusté iz lepa, ali češčenje mu je dvojno. Bodi si kdor koli, svečenik ali posvetnjak, poštenih in neškodljivih veselic ne zavida človeštvu. Ali kakor je spačena omika zašla v raznem oziru, tako posebno v nekterih pustnih veselicah. V tem tudi dunajsko mesto ni zaostalo, nekteri mu zastran tega v novejem času že celó večo slavo dajejo, kakor Londonu in Parizu. Se vé da slava taka z žalostjo serca polni pravim človekoljubom, in posebno v tem času velja: beatus ille, qui procul negotiis urbanis! Res je, da zanjke zapeljivosti so nastavljene povsod, toda prilike so različne in po okolnosti so popolnoma skrite pastí. Več kakor vse drugo pa dela dan danes slaba in pomankljiva odreja. Da si nekteri starši veliko prizadevljejo, da bi prav izgojili svoje otroke, vendar prepogosto bolj merijo na um kot na serce. Ali kaj pomaga tudi naj bistreji duh brez blazega serca, brez lepe in pazne vesti? Brez tega se ne dá hoditi po pravi poti. Prerado se tudi godi, da se mladosti ne daje pravega okusa za lepo in dobro; od tod izhaja, da čedalje bolj se pogreza v vsakdanje bedarije. Nar bolj obžalovanja vredna je mladina, ki ne dobiva nikakoršne odreja, in vzlasti, ako potem zaide med ostudne druhalí; zgubljeni so taki, ker nimajo orožja, da bi se branili.“ —

V l. 8 str. 63 je 24. svečana z Dunaja A. Okiški pisal tole: „Ni še davno, ko me je neko nedeljo zgodaj zjutraj poprej kot druge kratí iz predmestja želja gnala v notranje dunajsko mesto. Spremljal me je prijatelj Miroslav in urno sva korakala po križevatih ulicah. Zor je bil že napočil na jutru, vendar v mestu še ni bilo belega dné, berlele so pa plin ove luči. Bil je popred sneg pobelil ravnine, tudi dunajske strehe so bile odete ž njim; tisto jutro pa je potegnil jug, zato so z visocih streh mogočno germeli plazovi, mogla sva hoditi po sredi, sicer bi nama bil pinče potolkel. Vprašali pa boste, česa sva iskala. Berž vam povém. Hotla sva priti k sveti maši, da bi čez dan boljše muzam služila. Bila

je ura pet, pa več cerkev je še bilo zapertih, šla sva tedaj v naj slavniše dunajsko svetišče, v Štefanovo. Kmalo je zvonček zapel in Božji služabnik stopil pred véliki oltar. Spravila sva se v klop, sej je bilo dosti prostora; le tam pa tam je sedela kaka zašlarana gospá, sem ter tje stal resen možak; pa kolikor jih je bilo, brala se jim je prava pobožnost na obrazih in védli so se, kot se spodobi v tako svetem kraju. Po sveti maši je stopil duhoven na leco in zaklical: „Sin Davidov, usmili se me!“ — Približevali so se ljudje iz zatemnelih kotov velikanske cerkve poslušat svete blagovesti. Bilo jih je malo in zdelo se mi je, kot bi otroci privreli k očetovi mizi, ko jim jame kruha deliti. Poslušal — gledal sem, in prešinila me je mila otožnost po beli Ljubljani. Ko sem tam prihajal, bodi si v katero koli cerkev zgodaj ali pozno, kako je bilo vse živo in polno. Blagor Slovencem, ako v pravem namenu ostanejo večno v taki slavi!

Iz povedanega pa ne smete sklepati sploh o dunajski živi veri. Že sem bil menda enkrat omenil, da je tudi tukaj še pri mnogih pravega duha, in se po priliki tudi nahajajo polne cerkve. Vendar hrepenenje po večnem kraljestvu se ne razodevlje tako, kakor se razstavljajo zemeljske lepотиčja in izdelki časnega blagostanja. V našem velikem mestu znajo prodajavci posebno mikavno razstavljati svoje reči, hočejo jim kar življenje vdihovati, da bi same govorile željnim očem in polnemu žepu: kupi me! Tu se za velikansko šipo estetično obrača voščena slika, ozaljšana kot kraljeva nevesta ter pravi memogredočim: moj gospod ima še mnogo enacega blaga, hodi k njemu. Tam se v svitlem kolobaru sučejo zlate ure in nenehoma tekljajo: tik tek — naprej. Drugje so v zelenih vencih zapleteni rumeni zlataki, vmes so srečke, in našemljeni možički plešejo s figurami v sredi, kot bi vriskali: Sreča te išče, kupi srečko in rajal boš kakor mi. In tacih igrač je še veliko. Kaj bi se neki mi iz tega učili? Morebiti, da se dobre reči same hvalijo. Naj bo tak, ali menil bi še kaj drugega. Tudi slovenska domovina ima dokaj lepega in dobrega, pa po mnogo rečeh premalo sega celó domače ljudstvo. Evo tedaj: javni glas naj modro in previdno še bolj ko zdaj spravlja na dan koristno blago, ki ima vterjati časno in večno srečo slovenskega naroda. — Bog vas živi, dokler se spet ne vidimo!“

L. 14 str. 111 pisal je na pr.: „Mnogo reči se je že zgodilo in spremenilo, kar nisem pisal Danici, dasiravno je tega še le malo tednov. Posebno politikarji so imeli dosti građiva za dolge in široke sestavke, sej se povsod z neznansko silo vertí vreteno naj noveje zgodovine . . . Tudi na Dunaji je vsaki dan kaj važnega, toda ako premišljam, kaj bi razveselilo bravece „Zg. Danice,“ težko me stane dobiti prijetnega blaga. Kaj bi vam pravil, da je zdaj ta, zdaj uni samomorivec skočil v Donovo, da je danes nekdo po nepošteno prišel na boben, da so včeraj tu po-

kradli, tam poropali itd., ker tacih žalostnih primerljejev se nikjer ne manjka; kjer pa je toliko ljudstva vsake baže skupaj kakor tukaj, tam je tudi naj več nemilih prikazni itd.“ —

V l. 22 je o počitnicah iz pod Kuma za Savo sporočil Danici žalostno prigodbo v nov izgled, kako hude nasledke rodi ponočevanje. „Mnogo lepih navad in lastnosti ima ljudstvo slovensko, pravi na zadnje, ne manjka se mu pa tudi slabih ne, in ponočevanje je gotovo naj gerša in nevarniša razvada. Da bi si pač zapomnili mladi ljudje, ko jih tolikrat svaré duhovni, starši in pametni prijatli!“ — L. 35 se pripoveduje, kako je nekdanji šentjurski fajmošter g. Jernej Rejic v Račji obhájal zlato sv. mašo, in ondi je str. 286 ponatisnjena tudi pesem, katero je A. Umek zložil in na Dunaji dal tiskati v imenu šentjurskih farmanov, kateri mu želijo pregoreče: „Bog daj veselja Ti in sreče — V najlepši méri tu in tam!“ —

„Žalostno slovesnost smo včeraj obhajali dunajski Slovenci, piše pa v Novice 1865 l. 21. Ni še dolgo, kar je umerl M. Derbič, učenec zdravstva v 4. letu, včeraj pa smo pokopali Antona Ogrinca, pravoslovca v 2. letu, bratranca Viljelmovega.“ In popisavši bolezen, smert in pogreb postavil je Okiški v Novicah naslednji

Spominek na prijatlov grob.

Padala je merzla slana
Na pomladnji tvoj obraz,
Stiskala te smertna rana,
Rahli je govoril glas:

»Z Bogom, vi prijatli mili!
Z Bogom, moj slovenski dom!
V tuji bodem spal gomili,
Dokler spet se zbudil bom.«

»Dragi oče! mila mati!
Sestra! dajem vam rokó.
Al preveč nikár jokati,
Vsem osoda taka bo.«

»Lepše solnce unkraj sije,
Tam ne seka smertni meč,
V krogih rajске harmonije
Ne bo solz — ločitve več!«

V zoru poznem glas izgine.
Z Bogom, dragi! mirno spí.
V krilu lepše domovine
Spet dobé te žalostni!

Dopisi in novice.

Iz Št. - Jurja pri Celji. Učiteljsko društvo za slov. Štajar je imelo 5. t. m. pri »belem volu« v Celji svoj drugi redni občni zbor, katerega se je okoli 70 učiteljev vdeležilo. Tudi Koroški in Kranjski učitelji so bili tu zastopani.

Predsednik g. Lapajne ob $\frac{1}{2}$ 10 uri v ličnem ogovoru pozdravlja navzoče, otvori skupščino, in v kratkem tudi naslikuje delovanje društvenega odbora, kateri je v treh pravilnih sejah in večkrat tudi v bolj skrčenem številu zbran, posvetovaje se o važnih predmetih, koji bi mogli blagostanje našega društva krepiti, razvijal svojo delavnost. Iz blagajnikovega poročila smo čuli, da je

imelo društvo v tekočem letu 589 gl. dohodkov in 563 gl. stroškov; na naročnini »Slov. Učitelja« pa je še tirjati 800 gl. Jasno dovolj je toraj, ka je društvo ne le življenja zmožno, nego, da bode stalo na prav terdih tleh, ako naročniki »Slov. Učit.« kot takošni, spolnijo svojo dolžnost.

V pregledovalce računov se volijo g. g.: Tomaž Dernjač, Ivan Kunstič in Josip Kline. K točki: o prihodnjem delovanji društva, se oglasi g. Pernišek. On javlja, da treba našemu organu »Slov. Uč.« boljšega pravopisa gledé tiskovnih pomot, ki so sim in tja v našem listu. On nasvetuje popravljevalca (korektorja) ondi, kjer se list tiska. Na to se vname živahna debata, koje so se vdeležili g. g.: Pernišek, Lapajne, Škoflek Jakob, Jarec, Meglič in Ulčar. Poslednjič se sklene v dosego pravilnejega tiska, da se ima poiskati v Mariboru korektor »Slov. Uč. če mogoče prezplačno, če pa ne bode tako mogoče, naj pa se mu določi nagrada. Pernišek tudi priporoča, da naj bi učitelji bolj marljivo dopisovali o sklepih, i sploh o delovanji krajnih in okrajnih šol. svetov. G. Jurkovič nasvetuje društvu spisovanje slov. šol. knjig; temu tudi g. Škoflek priterjuje, in meni, da bi se to najlože doseglo, če bi udje hotli o posameznih predmetih pisati ali izvorno, ali pa vsaj predstavljati iz drugih jezikov v slovenski in potem društvenemu odboru izročevati, kateri bi to sprivil v pripravno celoto. G. predsednik naznanja, da so ravnokar v Pajkovi tiskarni izišle slovenske tiskovine kakor: zapisniki, razrednice, šolska naznanila, opominjevalni listi do onih starišev, ki svojih otrok ne pošiljajo v šolo i. t. d.; on te tiskovine šolam po slov. Štajarji gorko priporoča, ker so eni menili, da one, v Ljubljani naročene tiskovine, bi za Štajarsko ne bile veljavne. Dalje tudi navzočim pokaže v ta namen mu došle zemljevide posameznih kronovin naše Avstrije od g. Kopsiča, ki so namenjene da bi jih otroci risali. Tudi Winikar-jeve pisanke sè slov. napisi se na ogled razdele, kar je med navzočimi živo posvetovanje prouzročilo. Govorili so g. g. Lapajne, Škoflek, Meglič, Jurkovič in Pernišek, ki pravi, da naj se tudi risankam slovenski napisi preskrbe, on misli, da ako je uže na risanici kakov napis, tak naj bode tiskan ali pisan v onem, deci umevnem, pri nas toraj v slovenskem jeziku. Če pa bi imeli na risanicah napise v ptujem, deci neumevnem jeziku, je pa bolje, da ostanejo risanice brez napisa; bi bile še bolj po ceni. *)

Pri določevanji, koliko naj prihodno leto naš organ »Slov. Uč.« velja, opaziti je bilo različnih mnenj. Eni žele, da bi »Slov. Uč.« tudi včasih prinesel kako prilogo, da bi se dopisi zarad pomanjkanja prostora ne odlagali za prihodnjo številko, v ta namen naj bi bil list malo draže, kakor je bil do sedaj. Drugi so zopet hotli, da naj bi društveniki ne plačevali, kakor neudje naročniki. Naposled se sklene, da bode »Slov. Uč.« prihodno leto društvenikom veljal 3 gl. 50 kr. drugim naročnikom pa samo 3 gl. Društveni donesek bode toraj znašal 50 kr. V to določevanje spuščali so se g. g.: Jurkovič, Lapajne, Žinko, Meglič in Škoflek.

Za časni sedež društva se določi zopet Ljutomer. Vprašanje ali ima biti k letu zopet občni zbor in kje? se reši sè tem, da zbor ima biti in sicer v Ptuj. V novi odbor so bili voljeni: za predsednika g. Lapajne vsklikoma in 14 odbornikov iz posameznih okrajev, ki se nasvetujejo, in ti so g. g. Cizelj, Flis, Jurkovič, Klanšček, Kline, Kovačič, Kunstič, Miklošič, Rajšp, Šijanec, Škoflek, Ulčar, Žinko in Žolnir.

Gsp. predsednik je v daljšem govoru obravnaval uč. črteže za slov. Štajar, ter naposled priporočal sklepe komiteja, voljenega za jezikoslovje slovensko-

*) Pri gsp. Gerberju v Ljubljani je risank s slovenskimi napisi na stotine i. dr. Vr.

narodnih šol v lanskej dež. konferenci v Gradci. K temu g. Pernišek predlaga, naj se sl. dež. šol. svet naprosi, da naj blagovoli določiti meje, kedaj se ima v narodnih šolah z drugim dež. jezikom pričeti, in kako daleč se ima v tem predmetu priti. Predlog se sprejme.

O čitankah poročal je g. Meglič. On pravi, da učni črteži veliko preveč zahtevajo, da se takšnimi čitankami, kakor jih imamo sedaj na Slovenskem, učitelj pri naj boljši volji zahtevom zadostevati ne more. Debate so se vdeleževali g. g. Meglič, Pernišek, Kunstič, Škoflek, Jurkovič in predsednik sam. G. poročevalec stavi 3 resolucije, v kojih razdeluje stvarino novim »čitankam.« Njegove resolucije se sprejmo z dostavkom, da naj se napravi prošnja slav. dež. šol svetu za boljše čitanke, ker se dosedanjimi se nikakor nemore doseči smoter, kakoršni se od nas zahteva.

O kmetijstvu v národnej šoli govoril je g. Pernišek. On je posebno povdarjal praktičnost pri poučevanju. Naj se nikar ne začena na pr. v prirodopisu z opicami, nego pričinja naj se v domačem hlevu z domačo živino, otroku naj se raje pove korist itd. domače govede, prešičev itd. Isto tako pri pticah in rastlinah. Priporočal je tudi pristop k kakšni družbi ali podružnici kmetijski. Za potrebne pripomočke in sredstva treba je trkati pri omenjenih društvih in šolskih oblastih.

Ker je bil poročevalec za telovadbo zadržan priti, se sklene, da se njegov referat, ki ga je poslal, priobči v »Slov. Uč.«

Gsp. Radoslav Škoflek govoril je o disciplini, katera je uspešnemu poduku neobhodno potrebno. Govornik želi starišem več zanimanja, več brige za šolo, hoče tudi, da bi stariši večje odgovornosti obvezani bili — gledé obnašanja svojih otrok v šoli. On stavi v tej zadevi resolucije, teh se pri glasovanji štiri sprejmo, a dve zavržete.

Predsednik prebere telegrame spodbujoče k vstrajnemu delovanju in doha-joče od raznih strani. Sprejmo se navdušeno sè »živio« kličí, a predsednik priporoča svojim tovarišem živahno delovanje na šolskem polji, ter vnema v njihovih srcih iskreno domoljubje in sklene zbor ob 1. uri popoldan. Opomniti mi je še, da se je vse zborovanje vršilo v naj lepšem parlamentarnem redu. Gsp. c. k. vladni komisar, ki je bil do $\frac{1}{2}$ 12 ure navzoč, videti, da nismo zarotniki in lahko se prepričavši, ka nam je na sreču najvljudnejša omika in blagostanje, v kojem nam gre učiti, in opazivši, da se tudi v resnici trudimo to doseči po národnem (ljudskem) šolstvu in po pravih pedagogičnih načelih, je odišel, ko je bil voščil obillega uspeha delavnosti tako vnetej.

Pri skupnem obedu opomniti mi je nekaterih napitnic. Predsednik gsp. Lapajne je prvo napitnico napravil Njih Veličanstvu in Njihovi dinastiji, na katero je 3kratno »živio« iz vdanih pers gromovito odmevalo po dvoraní. Drugo napitnico je naredil g. prof. Pajk, povdarjaje v daljšem govoru zagotovilo hvaležnosti starišev i potomcev za vspešno delovanje národnemu i neomahljivemu učiteljstvu. Tretja napitnica g. Pernišeka veljala je vrlemu gojitelju domače beletristike i šolskemu prijatelju g. Pajku. Potem se je napivalo tudi gostom iz sosednje nam Kranjske i Koroške. Ena donela je slogi, kakor tudi ena onim, koji so se našega zbora sè telegrafškim pozdravom spominjali. Zvečer bil je prav močno obiskan koncert, katerega pa ne bom opisoval, ker je to uže objavil »Slov. Nar.«

Opomnim naj le, da se je g. Drexel, knjigotržec v Celji, odlikoval sè tem, da je vsakemu navzočih učiteljev v spomin podaril eno knjigo »Cilli und Umgebung.« — Bog dal, da bi se naših sklepov i obravnav do prihodnjega vhada vsaj nekaj vresničilo!

V. J.

Iz Ljubljane. *Učit. zborovanja 23. septembra 1875.* — Sporočilo o delovanji »Narodne šole« v pr. l. (Konec.)

Če primerjamo račune tekočega, z današnjim dnevom doveršenega društvenega leta, pokaže se obilna razlika v številkah; po njih sodé bi se dalo misliti, da društvenikom nismo radi postregli, kar smo poleg naših pravil dolžni storiti. Z mirno vestjo smemo reči, da smo skušali zadovoliti vsakemu, kdor je pri »N. š.« le malo poterkal, proseč podpore, bodisi za-se, bodisi za šolsko mladino, bodisi za šolo. Ako se ne moremo ponašati s sijajnimi vspehi, nismo toliko sami krivi, nego pa oni, ki bi se lahko vdeleževali društvene koristi, pa se jim baje ne zdi potrebno. Le malo število je onih, ki so društvu ostali zvesti, odkar so pristopili. Večina udov je enoletnih! Ti pristopijo letos; druge leto pozabijo na svoj donesek, če tudi se jim obilno poverne. Tako je zdaj jeden, zdaj drug ud »Narodne šole«. Izostane jih pa — se ve da — več, nego jih pristopi, zato tudi blagajnica ni imela toliko dohodkov, in radi tega tudi ne toliko troškov. Silili nismo nikogar, deržeči se načela: Dobra reč se sama hvali in kdor išče, ta najde. S tem, kar smo lansko leto prigospodarili ali prihranili, kar smo letos v blagajnico sprejeli, smo prav lahko shajali.

S tem pa naj ne bode rečeno, da društveniki niso bili bogato odškodovani za svoje doneske, kajti odškodnina je bila naj manj za 150 procentov, in naj več za 4 do 500% viša od vplačanega denarja. — S takim povračilom more slehern zadovoljen biti. Manjša vdeležba pa tudi ni potrebovala večega delovanja, zlasti nabiranja dobrotnih darov, kar je pri današnjih kritičnih časih tudi občinstvu po volji, vsaj mora tako vedno v žep segati, zdaj za ta, zdaj za drugi dobrodelen namen. — Slede naj toraj natančnejše date o društvenem stanu.

Dohodki:

Poleg mnogovrednega l. 1874. ostalega inventara imela je blagajnica za to leto na razpolaganje:	
1. Ostanaka	214 gld. 34 kr.
2. Vséh dohodkov letošnjih	256 » 45 »
Skupaj	470 gld. 79 kr.

Troški:

1. Za nakupovanje raznega šolskega blaga, uradne potrebe, poštnino, vezanje itd. vsega vkup	239 gld. 39 kr.
Ostanek	231 gld. 40 kr.

Pravih udov

je društvo štelo:

1. Ljudskih šol	18
2. Učiteljev	27
Skupaj	45

Izmed teh so nekatere šole in učitelji po 2krat vplačali in 2krat tudi sprejeli šolskega blaga; teh je 8, katere smemo pravilno všteti za dvojne ude.

Vseh bi toraj s temi vred bilo	53.
Proti prejšnjemu letu manj	10.
Dobrotnikov je društvu pripomoglo	15.

1. izmed teh je slavna hranilnica milodušno darovala	100 gld. —
2. Gospod vitez dr. Močnik v Gradcu	10 » —
3. Pušica pod Šmarno goro	9 » 15 kr.
- Druge svote so po 2 ali 1 gld.

Vrednost razposlanega blaga znaša	225	gl.	59	kr.
Na vsacega od 53 pravih udov poprečno razdeljeno pride	4	»	25	»
53 udov pravih pa je vplačalo okoli	100	»	—	
tedaj pride za vsak goldinar povernila odsečno	2	»	25	»

Iz tega kratkega pregleda spoznate enkoliko razmere in stanje našega društva. Več ko ima društvo podpore, bolj lahko podpira svoje društvenike, društvo ni samo sebi namen, a obstoji ravno zarad društvenikov, od teh tedaj zavisi, koliko se nameni društveni morejo izpolnjevati.

C. k. šolski svet za ljubljansko okolico je poslal priznanico, v kateri hvalno omeni delovanja društvenega; ta priznanica nas mora spodbujati k daljnemu delovanju.

Potem je bil še pogovor o raznih učnih pripomočkih, ki so vsled sklepa deželne konference obligatno vpeljati po vseh ljudskih šolah. Odkar je deželna postava dne 29. aprila 1873 veljavna in je dolžnost srenjam, da nakupijo šolam vsako leto potrebnih učnih pomočkov poleg sestavljenih in poterjenih proračunov, odzeta je tudi društvu naloga, preskerbovati ljudskim šolam dragih učilnih pomočkov za male doneske. Vender bode »Narodna šola« skerbela, da vstreza željam svojih društvenikov, in bode tudi preskerbovala taka učila, ki jih ni lahko dobiti na prodaj. Tako n. pr. stereometrijska telesa, kake fizikalne aparate, bralna in računska orodja itd. Najlože bi se pa to izveršilo, ko bi društveniki vsi prav v kratkem času obznaniti hotli, kaj bi takega potrebovali, oziroma radi imeli, da bi se moglo blaga za vse skupaj na enkrat naročiti in ceneje kupiti. Društvu ne kaže, z blagom se zakladati, ki ga dolgo ne razdá. Največa naloga »Narodni šoli« je skerbeti za uboge revčke, revne šolarje, ki si ne morejo šolskih učil kupovati, ker za té ni nikjer preskerbljeno, akopram šolske postave to dolžnost srenjam nakladajo. Revna mladina, revni stariši, revne srenje, in taki pri najboljši volji postave ne morejo spolnovati, toraj ne čaka učeče se mladine drugo, nego pomanjkanje. V tej potrebi pomaga po okolnostih »Narodna šola«. Skerbite toraj, dragi tovariši, da ji pridobite mnogo dobrotnikov!

Po tem razgovoru prestopi se na dnevni red in voli se novi odbor. Predsednik g. dr. Razlag poslal je odboru pismo, da ostane še vedno podpiratelj društveni, in pa da se zahvaljuje za predsedništvo, katerega ne more dalje prevzeti vsled svoje preselitve na Brežice.

V odbor so bili voljeni: Josip Benedek iz Planine, France Jamšek, nadučitelj iz Rajhenburga, Valentin Jarec, učitelj v Šent-Jurju pod Rifnikom, Blaž Kuhar iz D. M. v Polji, Matej Močnik iz Ljubljane, Andri Praprotnik iz Ljubljane, France Praprotnik iz Ježice, Feliks Stegnar in Ivan Tomšič iz Ljubljane. Po končanem zborovanji smo se združili k skupnemu obedu pri Virantu in med prijaznimi pogovori je hitro prišel čas, ko so se unanji udje vračali vsak na svoj dom. Zborovanja so se spomnili slušatelji kmetijskega tečaja v Gorici, ki so nas telegrafično pozdravili. Slava! —

V četrtek 14. oktobra je bila odborova seja pri vdovskem učiteljskem društvu, navzočih je bilo 7 odbornikov. Ker je društvo pri občnem zboru si volilo dr. A. Jarca v predsednika, si je danes volilo Andreja Praprotnika v predsednikovega namestovalca; blagajnik Močnik bo tudi opravljal tajnikovo službo. — Vdovi Šot-ovi se je priznala pokojnina in 4 sirotam podpornina do spolnjenega 18. leta, začenši od 1. avgusta t. l. — Pri nekem posebnem primerljeju se je na vprašanje tajnikovo sklenilo, da se ima z bivšimi udi vdovskega društva, ki so za več let letnino na dolgu, ravno tako postopati, kakor da bi

bili društvu na novo pristopili, tedaj morajo, ko prosijo vnovič sprejetja v društvo, priložiti tudi spričalo od zdravnika. —

Istega dne (14. okt.) konstituiralo se je tudi slovensko učiteljsko društvo. Razven jednega navzoči so bili vsi odborniki voljeni pri občnem zboru 23. sept., in ti so volili v predsednika g. Blaža Kuharja, uč. pri D. M. v Polji in v njegovega namestovalca g. Franceta Govekarja iz Iga, v tajnika in blagajnika pa Mateja Močnika v Ljubljani; voljeni prevzamejo volitev. Živahni razgovori so bili o tem, kako društvo vterditi in vkrepiti. V ta namen išče društvo svoje sobe, kjer se hočejo shajati društveniki domači in unanji v določenih dnevih. Ker od učiteljev iz mnogih vzrokov, ki so sploh znani, a katerih tukaj ne razpravljamo, ni pričakovati vdeleževanja v taki meri, kakor nekaj, se hoče odzobračati do slovenskih rodoljubov in te vabiti v društvene shode, znanstvene razprave v takih prilikah hočejo prevzeti odborniki, ako ne bode moč pridobiti v to sverho strokovnjakov. Odborniki si dajo besedo, da hočejo še to leto vstrajati na svojem mestu in ako bode treba, tudi v denarjih toliko dodajati, da bode društvo moglo zveršiti svojo nalogo.

Konstituiralo se je tudi precej potem društvo »Narodna šola«. Razven unanjih treh udov navzoči so bili vsi drugi. Predsednik »Nar. šoli« je g. Feliks Stegnar, namestovalec je g. Andrej Praprotnik, blagajnik in tajnik pa je g. Matej Močnik. In tako so se osnovala zopet narodna učiteljska društva, da nadaljujejo tudi v tem letu svojo ternjevo pot. Nad Vam, slovenski rodoljubje je, da podpirate narodne slovenske učitelje. Kedar bodo slovenski rodoljubje toliko hotli ali mogli storiti za slovenske narodne učitelje, kolikor Nemci in njih stranka za svoje, potem bodo tudi slovenski učitelji dobili več pogum. — Ako pa to sedaj ni mogoče, storite spoštovani rodoljubje, vsaj toliko, kolikor morete! — Dosihmal je rado tako: Nemci iščejo varovancev, slovenski učitelji pa varuhov. Naj več pa stori narodna stranka za narodno šolstvo, ako se med sabo ne svadi. Ko bi bil trajal še nekoliko časa neznosljiv položaj, kakor je bil še lanskega leta, bi se tudi narodni učitelji ne bili dalje zbirali. Ko je pa vsaj nekoliko potihnil prepir med strankami, bližajo se učitelji čim dalje, tem bolj drug drugemu, presodki zginjajo; čas, v katerem živimo, pa naj več v to pripomore, da se ljudem oči odpirajo. Še lanskega leta so se učitelji pri zborih pipali »de lana caprina«, letos pa je bila zastopnost in porazumljenje v vseh točkah. Od vodjev slovenskih strank zavisi tudi obnašanje narodnih učiteljev; ako se ti v glavnih stvareh porazumo, koliko lože se bodo učitelji tustran in unstran Save med sabo razumevali, ker njih nalog ni politikovati, marveč v ožjem krogu delati v prid domovine. Bog z nami!

— *Iz seje c. k. dež. šl. sveta dne 16. septembra 1875.* Prebrale so se razrešene vloge. — Na gimnazijo v Kranj pride za pomočnega učitelja v matematiki in naravoznanstvu J. Zupančič in odločila se je njemu pomočnina. — Trem učencem na višji realki v Ljubljani se je dovolilo ponavljati dotične razrede. — Namesto učitelja Viljelma Vosa, ki je na odpustu, se je poklical na ljubljansko višo realko za l. 1875/6 g. Martin Celinšek. — Prošnja zasebne učiteljice za odvezo delati učiteljsko skušnjo, se je predložila sl. ministerstvu za uk in bogočastje. — Učiteljica na žensk. učiteljišču dobi za nadvéčno podučevanje v preteklem letu namestnino. — Glavnemu učitelju na m. učiteljišču se prizna prva petletna doklada. — »Občni zemljepis za meščanske šole in I. razred gimnazije in realke«, spis. gymn. prof. Janez Jesenko, se je predložil na razpolaganje slavn. ministerstvu in ob enem tudi strokovnjaško mnenje. — C. k. okrajni šolski svet za okolico ljubljansko je predložil izkaze o pregledo-

vanji šolskih okrogov in o določitvi novih in tudi vgovore in pritožbe zoper taiste, o tem se je sklenilo, da se zavernejo: a) pritožbe zoper vstanovitev šolskih okrogov pri sv. Petru, v Štepani vasi, v Šmartnem pri Savi in na Viču; isto tako tudi pritožbe zoper zaporedno razširjenje ljudske šole v Šentvidu v trirazredno, in za Utik in Turško čelo zoper zaporedno vstanovitev potovalnih šol; tudi se zaveržejo pritožbe zoper vstanovitev enorazredne šole v Lipoglavu, njenemu okrogu pripada tudi vas Repše, in zoper všolanje vasi Vince k sv. Jurju. b) Zastran vgovorov pa, ki se tičejo izšolanja Piave gorice in Sarskega iz Studenca v novo šolo v Želimlje, nalaga se okrajnemu svetu, da navedene vzroke bolj na drobno pregleda in preudarja in o tem poroča, ako je primerno, da se Sarsko všola v Iško vas. c) Šolska okroga na Golem in v Želimljah (izvzemši poslednjemu za sedaj Piavo gorico in Sarsko) ostaneta, kakor sta določena, kar pa se tiče troškov za zidanje šol se dovoli, da ostanete za čas zasilni šoli na Golem in v Želimljah. d) Kar pa se tiče vstanovitve šolskega okroga pri sv. Kocijanu, kjer so se nekateri pritožili, se ukazuje okraj. šolskemu svetu, da se dogovori z okrajnim šl. svetom v Kočevji, in na podlagi tega naj službeno obravna. e) Pritožbe nekaterih stanovalcev v Brezji in na Lesnem berdu zoper všolanje v Horjul se zaveržejo. f) Svile, Zgornje in Spodnje Pirniče se imajo všolati v Presko; Vikerče in Zaverh pa v Šmartno pod Šmarno goro, a zastran tega se ukazuje krajn. šl. svetu, da se najprej porazume s c. k. okraj. šl. svetom v Kranji, in potem naj sklepa o vstanovitvi šolskih okrogov v Preski in v Šmartnem. g) Pritožbe nekaterih stanovalcev iz Zazarja zoper všolanje tega kraja v Podlipo in vgovori nekaterih stanovalcev zoper vstanovitev šole v Podlipi se ne sprejmo. h) Zaverže se vgovor srenjskega predstojnika pri sv. Joštu zoper vstanovitev šole pri sv. Joštu. i) Besnica in Javor se nimata Sostru všolati, ampak združiti v jeden šolski krog. j) Selo se nima všolati v Polhov gradec. k) Kar se je določilo za druge šolske kroge, kakor za: Kopajn, Tomišelj, Rudnik, Šiško, Brezovico, Dobrovo, Preser, Verhniko, Bevke, Rakitno, Zaplano, Černiverh, Borovnico, D. M. v Polji, Ježico, Černuče, Šent-Jakob, Soro in sv. Katarino se odobruje in na znanje jemlje, zastran določitve šolskih okrogov pri sv. Kocijanu, v Preski, v Šmartnem pod Šmarno goro, v Javorju, pri Studencu in v Iški vasi se pričakujejo nadaljna sporočila. — C. k. okrajni šolski svet je obvezal srenjskega predstojnika, da naj dolg na šolskem denarju po cesarski postavi dne 20. aprila 1854 iztirja, ta razsodba se zaverže, ker dotični okraj. šl. svet ni bil v to kompetenten, a c. k. okrajno poglavarstvo je v to polnolastno in bode dolg eksekutivno stirjalo. — Ljudski učitelj se je dejal stalno v pokoj in splečevala se mu bode pokojnina. — Nasvet c. k. okraj. šl. sveta, da se podaljšana letna priklada prizna ljudskemu učitelju iz ozira pravomernosti zaverže se, gledé na §§. 87. 91. in 30. dež. postave dne 29. aprila 1873 št. 22. — Poterdi se imenovanje Fr. Papler-ja za stalnega učitelja v Borovnici in Jur. Adlešica za stal. nadučitelja v Vipavi, dekreta sta se jima naredila. — Učit. kandidatu, ki je nadomestoval učitelja, se spleča potnina.

— *Iz seje c. k. dež. šol. sveta 30. septembra 1875.* Razrešitev vladnih vlog se je vzela na znanje. — C. k. okrajni šolski svet v Postojni je predložil izkaze o pregledovanji in določevanji šolskih okrogov in o pritožbi krajnega predstojnika iz Sela in Razgurja zoper všolanje v Vrabce. Sklenilo se je: a) Šolski okrog za 4razredno ljudsko šolo v Postojni se ima popolniti, ko se privzamejo vasi v obližji Postojne, kamor tudi v srenjo spadajo, te so: Veliki otók, Zalog in Stara vas. b) Gorenje in Bukovje se imate izšolati iz Studenega, ker ste od tam predaleč, in se imate zediniti s Predjamo, ki se ima izšolati iz

Hrenovec, v jeden šolski okrog, ki bode imel šolo v Bukovji. c) Vasi: Mala Bukovica, Zgornji in Spodnji Semon, potem Verbovo, Verbica, Jablanica in Jassen niso več vsolane v Bistrico, in perve tri vasi se zedinijo v jeden šolski okrog v Spodnjem Semonu, ostali štirje kraji se zedinijo v jeden šolski okrog v Verbovem in zastran naprave teh šol gre hitro obravnavati, v drugem pa ostane šl. okrog za Ternovo, kakor je določeno. d) Za Jursič in Koritnico v šolskem okrogu za Knežak se napravite potovalni šoli, ker sta ta dva kraja predaleč in preodročno od šole, kar pa se sicer tiče šolskega okroga v Knežaku, se ima ta šola, kakor hitro mogoče, razširiti v dvorazredno. e) Hruševje, Hlavinje in Veliko berdo, ki so blizo skupaj, a predaleč od Hrenovec naj se od tam izšolajo in združijo v jeden šolski okrog. f) Zastran vasi Strane, ki se ima izšolati iz Hrenovec in vsolati v nov šolski okrog na Ubelskem, naj okrajni šolski svet prevdarja in presoja krajne razmere. Prideržajè vsolanje vasi Strane, je šolski okrog v Ubelskem postavno vravnati. g) Ker imata Škofie in Zaverhek na Primorskem 59 za šolo vgodnih otrok, in ker je ljudska šola na Vremu (Britofu) prenapolnjena z otroci iz tastranskih vasi, naj bi tedaj c. k. okrajni šolski svet po dogovoru s sosednjim primorskim okrajnim šolskim svetom službeno vravnal, da se ti vasi izšolate. h) Vasi Lozice, Otožce in Vitovše, ki so daleč od Šent-Vida in skoraj za polovico bližje druga pri drugi, in ker imajo 64 za šolo vgodnih otrok, naj se izšolajo iz Šent-Vida in napravi naj se poseben šolski okrog v Lozicah. i) Za Križno goro in Vgozd — šolski okrog na Colu — naj se, gledé na njuno lego in daljavo od šole vstanovi potovalna šola. k) Pritožba krajnega predstojnika iz Siel in Zagurja zoper vsolanje teh vasi v Vrabče se zaverže, z ozirom na to, da te vasi niste nad eno uro daleč od šole (v Vrabčah), in ko bi pa občasno ble težave zastran šolskega obiskanja, se pa napravi potovalna šola, sicer pa spadate tudi te vasi v srenjo v Vrabčah, tedaj ostane cel šolski okrog (v Vrabčah), kakor je bilo določeno. l) Poterdijo in odobre se šolski okrogji za Tern, Košano, Matenjo vas, Nadanje selo, Orehek, Šent-Peter, Slavino, Suhorje, Postenje, Harije, Prem, Zagorje, Razderto, Senožeče, Budanje, Goče, Planino (vipavsko), Podrago, Podkraj, Slap, Šturje, Vipavo. — Za bivšega učitelja na ljudski šoli se je nasvetoval milostni dar pri deželnem odboru. — Učitelji: Anton Pavčić, Jože Turk od sv. Petra in France Germ iz Srednje vasi so se na njih prošnjo v pokoj djali s postavno plačo, a prošnja učitelja za vpokojenje se je zaverгла. — Viljelma Pec je bila poterjena za nadučiteljico v Rudolfovem, a Matej Kračman je bil poterjen za stalnega učitelja v Žalni, Karol Kaligar za drugega učitelja v Mokronogu in Leopold Zupin za stalnega učitelja v Čemšeniku. — Kuratu v Ternu se je nagrada za podučevanje zvišala in odkazala. — Razrešile so se mnogotere prošnje za nagrado. — Prošnja bivšega učit. kandidata, da se mu spregleda splačevanje povračila derž. stipendije, katero je bil vzíval, se je predložila slav. ministerstvu. — Na Kočevsko gimnazijo sta se poklicala dva suplenta, kar se je odobrilo, in poročilo ravnateljstva o izidu sprejemnih skušenj se je na znanje vzelo. — Da se pokliče suplent na državno gimnazijo v Kranji, prosilo se bo ministerstvo za dovoljenje. — Učiteljem v Černomlji se je izreklo priznanje dež. šl. sveta, ker so v nadaljevalni šoli podučevali. — Prošnja učit. kandidatnje za napravo učiteljske pre-skušnje, ne da bi se tirjalo spričalo zrelosti, se je predložila slav. ministerstvu. — Pritožba zoper učitelja, v kateri se ni dokazalo djanje, se je zaverгла. — Ravnatelj na c. k. m. izobraževališču je dobil drugo petletnico. — Nova 4razredna dekl. lj. šola v Ljubljani je dobila zbirko metuljev po nadučitelju J. Thumi nabranih.

— Učiteljska izpraševanja so bila v Ljubljani to jesén od 18. do 25. t. m. Oglasilo se je k izpraševanju 13 učiteljev in učiteljic, a prišlo jih je samo 11, namreč 9 moških in 2 ženski. Jedna učiteljica je delala izpit samo iz slovenščine; druga iz vseh predmetov za ljudske šole ter je dobila spričalo III. verste. Izmed ostalih 9 učiteljev je dobil jeden spričalo II. verste; trije so dobili spričalo III. verste in pet jih je dobilo spričalo IV. verste. Kakor čujemo, učitelji se pre malo pripravljajo za učiteljska izpraševanja in to je krivo, da jih toliko pade. —

— Našim slovenskim učiteljem dobro znani gsp. Ivan Filipović, učitelj višje dekliske šole in predsednik pedagogijskega društva v Zagrebu, je imenovan od hervatske kr. dež. vlade za šolskega nadzornika za mesto Zagreb. Gsp. Ljudevit Modec, učitelj na mestnej šolej v Zagrebu, ki se je tudi našega slovenskega učiteljskega zbora udeleževal, pa je imenovan za ravnatelja na kr. dež. preparandiji v Zagrebu. Obá sta verla národnjaka, spisala sta mnogo knjig v hrvatskem jeziku za hrvatsko mladino in za šole. Poslednji je celó urednik šolskega lista »Napredka.« Tako se godi na Hervatskem národnim učiteljem, a pri nas?!

— Kdo da pride kot zastop. cerkve v dež. šl. svet v Ljubljani je prinesla »Gratz. Tagespost.« Od kot to vé, nismo vprašali; — sicer je to stvar, ki nas dalje ne briga.

— V četrtek 28. pr. m. so se zbrali Ljubljanski učitelji, da volijo namesto umerlega g. Jakoba Šota zastopovalca v mestni okrajni šolski svet. Od 27 volilcev je dobil 24 glasov učitelj na II. mestni šoli g. France Raktelj, ki bode tedaj učiteljstvo zastopal do postavno določene dobe.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na 1razredni šoli v Šent-Rupertu učit. služba, l. p. 500 gl. in prosto stanovanje. — V Dvoru (Johanesthal) učit. služba l. p. 450 gl. in prosto stanovanje. — Na 2razredni šoli v Raki služba 2. učitelja l. p. 500 gl. — Prošnja pri dotičnih krajnih šl. svetih do 10. novembra. Na 1razredni ljudski šoli v Sorici, učit. služba l. p. 400 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do 15. decembra pri kraj. šl. svetu v Sorici (Zarz b. Eisnern).

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. V okolici ljubljanski spraš. učit. kand. g. g.: Jurij Režek v Preser, in Janez Remic v Šent-Jur zač., potem gna. Marija Francel v Šent-Vid pri Ljub. zač.; — v kamn. okraji: gsp. Henrik Vizjak iz Berda v Dol in spraš. učit. kand. g. Jožef Zajec v Krašnje zač.; — v litijskem okraji: spraš. učit. kand. g. Janez Bohinec na Polico zač.; — v Rudolf. okraji: gna. Viljelma Pec za nadučiteljico in spraš. učit. kandidatinja gna. Amalija Klančar za učiteljico v Rudolfovo zač., g. Štefan Pirnat iz Banjaloke v Dobernce; — v črnomalj. okraji: spraš. učit. kand. g. France Dular v Semič zač.; — v postonj. okraji: g. Janez Per, poprej pri sv. Vidu v Žilcah, je sedaj v Planini (na Vipavskem) in g. Janez Lenarčič gre iz Žirov v Postenje. — Službe so še dobili spraš. učit. kand.: g. Janez Bele na meščanski šoli v Šent. Margaret. okraji na Dunaji, g. France Medic na Vranskem, in g. Šimon Šinkovec v ljudski šoli na Zg. Štajarji. — V pokoj so stopili g. g.: Jožef Kramar iz Loke, France Germ iz Srednje vasi, Anton Pavčič iz Dvora in Jožef Turek od Šentpetra pri Rudolfovem.

Današnjemu listu je pridjan „Kazavec“ št. 7, 4 strani.

TOVARIŠEV K a z a v e c

pri 21. l. 1. novembra 1875. št. 7.

Kdor hoče kako naznanilo o šolskih rečeh ali sploh kaj primernega v „Tovarišu“ naznanjati, plača za vsako verstico s takimi le navadnimi čerkami 4 kr. za enkrat, dvakrat 6 kr., trikrat 8 kr.

Vsem č. č. g. g. šolskim prednikom in učiteljem priporočam:

Mnogoverstne šolske knjige

za štirirazredne in vse male šole, pa tudi pomočne knjige za učitelje in učence. Med temi priporočam posebno tudi

„Spisje za slovensko mladino“,

to je, navod, kako naj se učenci naj hitreje in naj gotovše uče v svojem maternem jeziku spisovati. Ta knjižica je sedaj še edina te verste, in vidi se, da se je že v vseh boljših slovenskih šolah udomačila, **slavno ministerstvo za bogočastje in uk jo je za slovenske šole poterdilo.**

Tudi imam na prodaj:

„Slovensko slovnico“, spisal A. Praprotnik,

stenske table (Wandfibel), in mnogo naj boljšega pisalnega orodja, kakor: pisnih knjižic, karteljcev, peres itd.

M. Gerber,

bukvovez v Ljubljani poleg zvezdnega sprehajališča.

V **Rud. Milic**-evi tiskarnici v Ljubljani se dobivajo naj
novejši blanketi (dež. zak. dné 29. aprila 1875, št. 88 dež.
šol. svèta):

A. Kazalo šolskih zamud pri ljudski šoli v
..... v ..... polovici mesca 187 . .

B.

Obrazca se dobivata slovenski posebej, a nemški posebej.

Dalje se tù dobiva:

Obrazec **A. Šolski zapisnik** (Schul-Matrik).

„ **B. Zapisnik** (Katalog).

„ **C. Razrednica** (Klassenbuch).

„ **E. Izpustnica** (Entlassungs-Zeugnis).

„ **F. Odhodnica** (Abgangs-Zeugnis).

„ **G. Knjiga o izpustu** (Entlassungs-Buch).

„ **H. Šolsko spričalo** (Frequentationszeugnis).

Cena: 1 bukve 54 kr., 1 pola 2½ kr.

„ **I. Šolska naznanila** (Schulnachrichten) 1 bukve 70 kr.

Tednik, 1 bukve 54 kr.; **Inventar** za ljudske šole,
1 bukve 48 kr.; **Opominovanjski listi** do starišev zastran
otrok za šolo vgodnih, 1 bukve 48 kr.

☛ Pri naročilu naj se določi, ali hoče kdo slovenske ali nemške obrazce. ☛

Tudi se tù dobiva:

Šolska kronika,

lično vezana, 1 gld. 60 kr.

Postava veljavna za Kranjsko, kako naj se uravna
napravljanje, zderževanje in obiskovanje javnih ljudskih šol,
dné 29. aprila 1873, št. 21 dež. zak.,

in **Postava** za uravnavo pravnih razmerij učiteljev na
javnih ljudskih šolah vojvodine Kranjske.

TELOVADBA

v ljudskejši šoli.

Knjižica za našo šolsko mladino. Spisal Janez Zima, učitelj v
Ljubljani, Cena 15 kr.

Geometrija ali merstvo.

Za slovenske ljudske šole.

Spisal Janez Lapajne, nadučitelj v Ljutomeru. S 95 v les
vrezanimi slikami. Veljá 24 kr.

Slovenska slovnica za pervence,

spisal A. Praprotnik.

(Tretji nespremenjeni natis.)

Veljá zvezana v platnenem herbtu 30 kr. Kdor jih več vkup
vzame, dobí na vsakih 12 iztisov 1 po verhu.

To slovnico je gospod minister za uk in bogočastje z ukazom
17. dec. l. 1869 s št. 10400. slovenskim ljudskim šolam dopustil in
sl. c. k. deželna vlada v Ljubljani jo je z ukazom 27. dec. l. 1869.
s št. 9558. ljudskim šolam na Kranjskem priporočila. Sporočilo o
avstrijskem šolstvu („Bericht über österr. Unterrichtswesen“, 2 Th.
str. 546) govori o tej slovnici tako-le: „Praprotnikova slovnica
ravná se po učilu, po katerem se učenec po lahko umevnih izgle-
dih napeljuje do slovniških vodil, in ko si jih prisvoji, zapominja
si jih dobró v mnogih vajah“.

Svete pesmi za šolsko mladost. Nabral in izdal A.
Praprotnik, 12 kr. — **Wörtersammlung und Regeln
zur deutschen Rechtschreibung.** Zusammengestellt von
Fr. Gerkmann. 2. Auflage. 4 kr.

Armutshzeugnisse für Studierende. — **Empfangs- u. Ausgabs-
Journ.** — **Musterschülerkarten,** slovenisch und deutsch. — **Fleisszettel**
(Spominki pridnosti). — **Todtenbeschau-Protokolle.** — **Todtenbeschau-
Zettel.** — **Voranschlag über die Schulerfordernisse.** — **Notenpapier,**
6 zeilig. — **Vollmachten.** — **Klagsblanqueten.** — **Exhibiten-Proto-
kolls- (Gestions-) Blanqueten.** — **Gehalts-Quittungen.** — **Reise-
Partikularien sammt Quittungen.**

 Za šolske bukvarnice pripravne knjige:

Zlati orehi

slovenski mladosti v spomin.

Spisal

Ivan Tomšič.

Z eno podobo. Vezano 36 kr.

Marija naša pomočnica.

Povest za mlade in odraščene ljudi. Vezano 24 kr.

Darek pridni mladosti

podelil **A. Praprotnik.**

Z nekterimi podobami. I., II. in III. zvezek. (I. zvezek je v drugem natisu na svitlo prišel.) Posamni po 36 kr., vsi trije vkup 1 gl.

Ōče naš.

Povest za keršansko mladost in keršansko ljudstvo. Z eno podobšino. Vezano 40 kr.

MALI SADIJEREJEC,

kratek nauk za učence na kmetih. 4. popravljenega natisa, 5 kr.

 Organistom se priporoča:

SVETA MAŠA Z BLAGOSLOVOM.

(V F-dur.) Besede **A. Praprotnikove.** Zložil **Fr. Gerbic** (op. 6); veljá 60 kr.

Vélika sveta maša.

Besede **A. Praprotnikove.** Za moški ali ženski čveterospjev postavil **L. BELAR,** vodja II. mestne gl. šole v Ljubljani. Veljá 40 kr.

4 Tantum ergo,

postavil **L. BELAR.** — Veljajo 30 kr.

Tudi se dobiva še nekaj iztisov l. 1862. na svetlo prišlega:

„NANOSA“.

Slovenski zabavnik. Izdal **Janko P. Vijanski.**
Po znižani ceni za 30 kr.

 100

Obiskovalnih listkov

Visitkarten à la minute,

 z lepimi čerkami, kot litografiranimi,

se natiskujejo v **Rud. Milic**-evi tiskarnici v Ljubljani,
na starem trgu šte. 33, po **60** kr., **70** kr. in naprej.